

2. Райда К.Ю. Постекзистенціалістське мислення і проблема дослідження трансформації форми існування філософії класичного екзистенціалізму // Цивілізація на роздоріжжі: пошуки філософсько-світоглядних орієнтирів. – Вип.2. – К.: Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України, 1998. – С.11-16.
3. Ясперс К. Духовна ситуація часу // Ясперс К. Сенс призначення історії. - М.: Республіка, 1994. - С. 288 - 419.
4. Ясперс К. Загальна психопатологія. - М.: Практика, 1997. - 1056 с.
5. Ясперс К. Сенс та призначення історії. - М.: Республіка, 1994. - 527 с.

ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Леся Лебедик,

д. пед. н., доцент, доцент кафедри

мистецтвознавства та позашкільної освіти,

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Визначення шляхів розвитку професійної компетентності педагогів закладів позашкільної освіти стає одним із актуальних педагогічних завдань, яке потребує наукового обґрунтування.

Дослідження шляхів розвитку професійної компетентності педагогів започатковане у методологічних працях В. Кременя, В. Андрущенко, С. Гончаренка, І. Зязюна, Л. Лук'янової, Н. Ничкало, О. Сухомлинської та ін.; працях з професійної компетентності педагогічних працівників С. Архипової, Р. Гуревича, О. Дубасенюк, А. Кузьмінського, О. Пехоти, В. Стрельнікова [10–12], А. Хуторського, В. Шпак та ін. Нами також розглядалися: складники формування професійної компетентності майбутніх педагогів для закладів позашкільної освіти [9, с. 240–244]; досвід з цього питання країн Західної Європи [1, с. 53–58]; доцільність застосування у закладах позашкільної освіти технологій навчання в команді [2, с. 169–174; 13, с. 472–484]; складники системи підвищення кваліфікації педагогів позашкільля [3, с. 168–171]; значення педагогічних поглядів видатного філософа Г. Сковороди для педагогів позашкільля [4, с. 115–119]; підготовка педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю на засадах педагогічного менеджменту [5, с. 103–106]; особливості підготовки в системі неперервної освіти керівників гуртків [6, с. 149–157], проєктивні технології в позашкільлі [7, с. 203–206]; сучасні технології навчання і методики викладання [8].

Завданням цього дослідження є виявлення шляхів розвитку професійної компетентності педагогів закладів позашкільля на основі складників означеної компетентності.

Отже, у структурі професійної компетентності педагогів закладів позашкільної освіти вбачаємо три основні складники: когнітивний, діяльнісний і особистісний [9, с. 241]; конкретними ж шляхами розвитку їхньої професійної компетентності вважаємо розвиток кожного із виокремлених її складників.

Першим шляхом розвитку професійної компетентності педагогів позашкільля є розвиток когнітивного складника, тобто, забезпечення швидкої їхньої

адаптації до складних і змінних умов на основі володіння ними необхідними педагогічними знаннями (теоретичними знаннями професії, методиками навчання у закладі позашкільної освіти, спеціальними знаннями зі своєї спеціальності, знаннями з інформатики, технологіями, прийомами, методами і способами організації навчально-пізнавальної діяльності дітей у гуртковій роботі тощо) [11, с. 9–28].

Другий шлях розвитку професійної компетентності педагогів позашкільля вбачаємо у розвитку діяльнісного складника, зокрема, системи умінь (комунікативних, організаторських, дидактичних, проєктувальних, діагностичних, прогностичних). Цей шлях вимагає активної і продуктивної діяльності, змушує педагогів закладів позашкільної освіти бути активними суб'єктами означеної діяльності [2, с. 169–174; 3, с. 168–171; 6, с. 149–157; 8; 13, с. 472–484].

Третій шлях розвитку професійної компетентності педагогів позашкільля полягає у розвитку особистісного складника як системи вимог до важливих професійних якостей особистості педагога закладу позашкільля [6, с. 149–157; 8; 9, с. 240–244; 10; 11, с. 9–28; 12, с. 349–351]. Цей шлях вимагає наполегливого розвитку педагогом закладу позашкільної освіти власних професійних якостей (інтелекту, креативності; працелюбності, творчого й уважного ставлення до професійних обов'язків; дотримання слова, самостійності, дисциплінованості, енергійності, авторитетності тощо).

Таким чином, виокремлені шляхи розвитку професійної компетентності педагогів закладів позашкільної освіти передбачають усебічний розвиток професійної компетентності педагога, виміряти який пропонуємо за дев'ятьма основними показниками: а) теоретичні знання, практичні уміння з позашкільної освіти, методики навчання у гуртку закладу позашкільної освіти; б) спеціальні знання з позашкільної освіти; в) організаторські уміння; г) комунікативні уміння педагога; д) дидактичні уміння; е) проєктувальні уміння; є) інтелект і креативність педагога; ж) ставлення педагога до власної діяльності; з) стиль професійної поведінки і діяльності.

На основі цих дев'яти показників розвитку професійної компетентності педагогів позашкільля пропонуємо чотири рівні прояву кожного з складників, а також цілісну програму моніторингу рівнів розвитку професійної компетентності педагогів позашкільля.

Розвиток професійної компетентності педагогів позашкільля розглядаємо як стійку послідовність прогресивних змін у якості їхньої професійної компетентності, який пов'язаний з переходом певної якості до нового рівня. Відчутні якісні зміни у професійній компетентності педагогів закладів позашкільної освіти обумовлюють також існування чотирьох рівнів (початковий, активного удосконалення, розвинутий, глибокий), кожен з яких має свої складники та елементи.

Для прикладу, ступінь прояву діяльнісного складника (його становлять комунікативні, організаторські, дидактичні, проєктувальні уміння; адекватна самооцінка свого рівня оволодіння професією; корекція власної поведінки), характеризують такі чотири рівні: початковий стан основних умінь, професійна діяльність є складною; рівень активного удосконалення, коли педагог діє за виробленим алгоритмом і може навчити дітей; розвинутий рівень системи

умінь, які «попереджують творчість»; глибокий рівень, якому властиві творчі дії і нестандартна праця.

Таким чином, виділення шляхів розвитку професійної компетентності педагогів позашкільля на основі складників їхньої професійної компетентності дає можливість діагностувати рівень розвитку досліджуваної якості, і на цій основі цілеспрямовано її розвивати. У подальших дослідженнях слід виокремити шляхи вирішення проблеми вимірювання якості професійної компетентності педагогів, які працюють у закладах позашкільної освіти.

Список використаних джерел:

1. Лебедик Л. В. Досвід формування та розвитку професійної компетентності педагогів закладів позашкільної освіти у провідних країнах Західної Європи. *Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти*: збірник наукових статей / За заг. ред. Г. Л. Єфремової. Суми, 2022. 440 с. С. 53–58.
2. Лебедик Л. Доцільність застосування технологій навчання в команді у закладах позашкільної освіти. *Педагогіка партнерства: реалії та перспективи* : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої 104-й річниці від дня народження В. Сухомлинського, 11-12.10.2022 / уклад. О.Е. Жосан, В.В. Войтко. Кропивницький, 2022. 374 с. С. 169–174.
3. Лебедик Л. В. Забезпечення якості підготовки і підвищення кваліфікації педагогів закладів позашкільної освіти. *Підвищення якості національної освіти у контексті викликів сьогодення* : матеріали Регіон. наук.-практ. конф. (26 трав. 2022 р., м. Харків) / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комуніальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : ФОРМ Петров В. В., 2022. 349 с. С. 168–171.
4. Лебедик Л. В. Педагогічні погляди Григорія Сковороди як дороговказ для педагогів закладів позашкільної освіти. *Імідж сучасного педагога*. 2022. № 4 (205). С. 115–119.
5. Лебедик Л. В. Педагогічний менеджмент системи підготовки педагогів закладу позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю. *Освітній фактор. Всеукраїнський науково-педагогічний журнал*. 2022. С. 103–106.
6. Лебедик Л. В. Підготовка керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти. *Проектування розвитку та психолого-педагогічного супроводу обдарованої особистості в умовах воєнного стану* : матеріали наук.-практ. онлайн-конф. (Київ, 23–25 черв. 2022 р.). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2022. 368 с. С. 149–157.
7. Лебедик Л. В. Проєктивні технології в позашкільній освіті. *Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності* : зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 29-30 верес. 2022 р.) / Редколегія: О. М. Петровський, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, В. Є. Кавецький, О. Я. Жизномірська, Т. В. Магера, Г. І. Герасимчук, Н. Б. Стрийвус. Тернопіль : СМП «Тайп», 2022. 450 с. С. 203–206.
8. Лебедик Л. В., Стрельніков В. Ю., Стрельніков М. В. Сучасні технології навчання і методики викладання дисциплін: Навчально-методичний посібник для слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників за-

- кладів середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти. Полтава : АСМІ, 2020. 303 с.
9. Лебедик Л. В. Формування професійної компетентності майбутніх педагогів для закладів позашкільної освіти. *Лише той Учитель, хто живе так, як навчає* : матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. з міжнар. участю, присвяченої Всесвітньому дню філософії (Полтава, 17 листоп. 2022 р.) / уклад. : Л. Литвинюк, М. Чиркова. Полтава : ПАНУ, 2023. 298 с. С. 240–244.
10. Стрельников В. Ю. Развитие профессиональной компетентности учителей в учреждениях послыдипломной образования : автореф. дис. ... канд. пед. наук. К., 1995. 24 с.
11. Стрельников В. Ю. Философские основы проектирования дидактических систем в русле компетентностного подхода. *Теоретико-методические основы внедрения компетентностного подхода в высшей школе* : монография / под ред. д. пед. н., проф. В. Ю. Стрельникова. Харьков : Издательство Иванченко И. С., 2018. С. 9–28.
12. Strelnikov V. Yu., Lebedyk L.V., Hura T. V., Sysoieva S. I., Stankevych S. V., Shapovalova E. V., Avilova O. Ye. Leadership and social work in the environmental management system. *Ukrainian Journal of Ecology*. 2021. № 11 (2). С. 349–351. URL : <https://www.ujecology.com/articles/leadership-and-social-work-in-the-environmental-management-system.pdf>
13. Svitlana O. Shara, Larisa I. Vorona, Iryna O. Kalinichenko, Lesia V. Lebedyk and Larisa M. Olifira. The formation of the humanistic position of the student in the educational process. *Journal of Intellectual Disability. Diagnosis and Treatment*. 2020. Volume 8. № 3. pp. 472–484.

**ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВІ ЗВ'ЯЗКИ ПІСЛЯВОЄННОГО
ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ ТА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ:ЗАГРОЗИ, РИЗИКИ, НАСЛІДКИ**

Микола Рогоза,

*д.е.н., професор, завідувач кафедри
економічної кібернетики бізнес економіки та інформаційних систем,
Полтавський університет економіки і торгівлі,*

Василь Перебийніс,

*д.е.н., професор, професор кафедри
економічної кібернетики бізнес економіки та інформаційних систем,
Полтавський університет економіки і торгівлі,*

Проблеми післявоєнного відновлення економіки та функціонування закладів вищої освіти (ЗВО) у сучасних умовах пов'язані із ризиками та факторами впливу внутрішнього та зовнішнього середовища, що формуватимуться у конкурентному середовищі і будуть мати значну динаміку змін під впливом ринкових відносин та наслідків війни. Крім того, особливості формування ризиків та факторів впливу також пов'язані із процесами інноваційного розвитку, інформатизації суспільства, стрімкого науково-технічного прогресу в освітній галузі та економіці, динамікою зміни вимог ринку праці, а головне готов-